

Poniższy projekt „Kodeksu etycznego nauczyciela”, skierowany do Ministerstwa Edukacji Narodowej przez posła RP Jarosława Sellina - jak poinformowała Bożena Skomorowska z biura prasowego MEN - został przekazany przez panią minister Katarzynę Hall wszystkim członkom zespołu ds. statusu zawodowego nauczycieli.

PROJEKT

Ogólnopolski Ośrodek Edukacji Narodowej

KS „Civitas Christiana” Gdansk 2009

KODEKS ETYCZNY NAUCZYCIELA

(stanowi wzajemnie uzupełniającą się całość wraz z kodeksem ucznia opublikowanym w styczniowym numerze „Dyrektora Szkoły”).

Niniejszy projekt „Kodeksu etycznego nauczyciela” powstał pod kierownictwem **dra Ferdynanda Froissarta** – wicekuratora gdańskiej oświaty w latach 1990 – 1996 przy szerokiej współpracy – na zasadzie pełnego wolontariatu - z **politykami, urzędnikami administracji samorządowej i rządowej, związkowcami, z działaczami organizacji pozarządowych, nauczycielami akademickimi, dyrektorami i nauczycielami szkół oraz duchownymi**. Wymienione poniżej osoby w sposób szczególny przyczyniły się do opracowania niniejszego projektu: **prof. dr hab. Jan Godlewski**, prof. zw. PG - sprawujący obecnie funkcje prorektora Politechniki Gdańskiej, **prof. dr hab. Kazimierz Nowosielski** - pisarz, historyk literatury na Uniwersytecie Gdańskim, **n. dypl. mgr Ewa Łowkiel** – wiceprezydent Gdyni, **mgr Antoni Szymański** – członek Komisji do Spraw Rodzin przy Episkopacie Polskim, zastępca przewodniczącego Krajowej Rady Kuratorów Sądowych, b. senator RP, **mgr Waldemar Jaroszewicz** – przew. Pomorskiego Oddziału „Civitas Christiana”, **mgr Adam Krawiec** - dyrektor Departamentu Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Woj. Pomorskiego, **mgr Elżbieta Lamparska** – wicedyrektor Departamentu Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Woj. Pomorskiego, **n. dypl. dr Barbara Froissart**, **n. dypl. mgr Piotr Gierszewski** – gdański radny, przew. Gdańskiej Komisji Edukacji, b. dyr. szkoły, **mgr Krystyna Rzewuska - Sakowicz** – represjonowana za nauczanie niezakłamanej historii w szkole średniej, **n. dypl. dr inż. Jerzy Wiśniewski** - dyr. Wydz. Diagnoz i Analiz Edukacji kuratorium oświaty w Gdańsku, b. dyr. szkoły, **komandor dr Ignacy Gloza** – pracownik naukowo – dydaktyczny Akademii Marynarki Wojennej, przedstawiciel Polski w Komitecie Naukowym Centrum Badan podwodnych NATO w La Spezia we Włoszech, **dr Zbigniew Turzyński**

– ekspert d.s. awansu zawodowego nauczycieli, **mgr Zofia Kuropatwinska** - członkini Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność Oświaty” powstałej w wyniku porozumień sierpniowych w 1980 r., **mgr Wojciech Książek** – wiceminister edukacji w rządzie Jerzego Buzka, przew. RS O i W NSZZ - „Solidarność”, **n. dypl. Bożena Brauer** – przew. K M PO i W NSZZ „S” w Gdańsku wraz z **zespołem doświadczonych nauczycieli**, red. naczelna "IMPRESJee" Gazety Autorskiej www.impresjeee.blox.pl. **Stefania Golenia Pruszyńska**, członkini Zarządu Głównego Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy p.o. sekretarza, która objęła to dzieło patronatem medialnym swojej gazety i stworzyła dodatkową witrynę poświęconą w całości projektowi „Kodeksu etycznego nauczyciela”, **ks. red. dr Sławomir Czalej** – dyr. Oddziału gdańskiej wkładki „Gościa Niedzielnego”, **ks. prałat mgr Ryszard Wołos**, **dr Jan Klawiter** – radny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, b. burmistrz Rumii, **n dypl. dr Maciej Żakiewicz**, **n. dypl. dr Marek Golemski**, **n. dypl. mgr Jerzy Wiła** – b. st. wiz. kuratorium oświaty oraz b. inspektora Wydziału Edukacji w Gdyni, **n. dypl. mgr Bogusława Marynkiewicz – Trocka**. Korespondencja z **prof. zw. Edmundem Wittbrodtem** – senatorem RP, b. ministrem edukacji, rektorem Politechniki Gdańskiej kilku kadencji, **Maciejem Płażyńskim** – posłem RP, byłym marszałkiem sejmu i wice-marszałkiem senatu oraz obecnym burmistrzem miasta Pruszcza Gdańskiego **mgr Januszem Wróblem** świadczy jednoznacznie o ich pozytywnym, wspierającym stosunku do idei przyświecającej powstającemu dziełu. Należy podkreślić fundamentalną rolę **ks. biskupa prof. Jana Bernarda Szlagi** - ordynariusza Diecezji Pelplińskiej, który udzielając błogosławieństwa Ośrodkowi Edukacji Narodowej oraz swoim autorytetem naukowym, nadał w/w. Ośrodkowi właściwą rangę niezbędną do efektywnego działania oraz bezcenną, wspierająco - doradczą rolę **b. gdańskiego metropolity, ks. arcybiskupa dr. Tadeusza Gocłowskiego**.

UZASADNIENIE INICJATYWY.

Proces edukacyjny, który zgarnia i angażuje tak wiele przejawów życia, ma ogromny wpływ na stan wykształcenia i poziom moralny społeczeństwa.. Nic więc dziwnego, że to właśnie tym, którzy aranżują i wdrażają ów proces, czyli nauczycielom, należy się szczególna uwaga. Międzynarodowa debata na temat roli i zadań nauczycieli we współczesnym świecie odbyła się podczas konferencji UNESCO w Paryżu w roku 1965. Uchwalony tam dokument, nazwany "Rekomendacją", skierowano do wszystkich państw członkowskich.

Zachęcał on do rozwijania myśli naukowej związanej z etyką zawodową. Apelowano w nim do narodowych organizacji nauczycielskich, by opracowały własne kodeksy etyczne lub kodeksy postępowania, które skłaniałyby nauczycieli do wzorowego wypełniania obowiązków zawodowych i przyczyniałyby się do zapewnienia im prestiżu w społeczeństwie.

Dzisiaj polskie prawo oświatowe mówi m.in., że „Wszelkie działania edukacyjne i wychowawcze powinny mieć odzwierciedlenie w sytuacjach szkół... Precyzyjne zapisy prawa wewnątrz-szkolnego nie mogą być sprzeczne z polskim i międzynarodowym prawem w zakresie praw człowieka, obywatela, praw dziecka, z ogólną normą państwa demokratycznego”. Ten ogólnikowy zapis nie może wystarczyć w zapewnieniu prawidłowego procesu edukacyjnego w skomplikowanych relacjach: nauczyciel - uczeń – rodzic, o którym MEN wypowiada się następująco: „Szkola ukształtuje w uczniach postawy sprzyjające dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, kreatywność, przedsiębiorczość, gotowość do podejmowania inicjatyw i pracy zespołowej oraz kultura osobista”.

Miast skutecznego wychowania w obrębie szkoły, zachęca się placówki oświatowe do zacieśniania kontaktów z organami ścigania w myśl hasła „zero tolerancji dla przemocy w szkole” czy „bezpieczna szkoła”, czyli przede wszystkim do przeciwstawiania się ekstremalnym przejawom zła, o których informacja od czasu do czasu przenika do mass mediów.

W momencie uzyskania pełnej suwerenności przez Rzeczpospolitą nastąpiło przejście od całkowitej indoktrynacji w wychowywaniu do niemal pełnej liberalizacji w tym względzie. Oczekuje się, że miejsce pedagogów traktowanych przedtem jako „policjantów myśli”, czy - jeśli kto woli - „inżynierów dusz” przejmą ich odpowiednicy przyklaskujący niemal pełnej swobodzie w wychowywaniu młodego pokolenia. Czyżby miało tu miejsce niebezpieczne dla przyszłych pokoleń odreagowanie okresu totalitaryzmu?

Od lat jesteśmy świadkami funkcjonowania w naszym kraju kodeksów etyki: lekarskiej, sędziowskiej, adwokackiej, radcy prawnego, Karty etycznej mediów i in., a pełnomocnik rządu zabiega o stworzenie kodeksu etyki internetowej. Wobec powyższego wprowadzenie kodeksu etycznego nauczyciela jest tym bardziej konieczne i uzasadnione, gdyż dotyczy szczególnego podmiotu, jakim jest młody człowiek. Edukacja - z wyraźnym akcentem położonym na wychowanie - jako kuźnia ludzkich postaw jest pierwotna w stosunku do wymienionych zawodów i w związku z tym jest wobec nich co najmniej

równie ważna. O zapotrzebowaniu na tego rodzaju dokumentu świadczy również fakt opracowywania przez nieliczne szkoły Kodeksów etycznych nauczyciela będących dobrowolnymi umowami między nauczycielami. Są to jednak – siłą rzeczy - dokumenty o dość niskiej randze.

W tej sytuacji nie ulega najmniejszej wątpliwości, że wychowanie jako proces niezwykle skomplikowany i delikatny wymaga konkretnego wsparcia Ministerstwa Edukacji Narodowej - edukacja (łac. educatio - wychowanie) – które powinno dążyć do tego, by kodeksy: ucznia i etyczny nauczyciela – stały się ustawami.

Zaproponowany wstępny projekt kodeksu etycznego nauczyciela wspólnie z wcześniej opracowanym, projektem kodeksu ucznia – jako spójna, integralna całość - będą drogowskazami oraz punktami odniesienia w trakcie realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych dla nauczycieli, uczniów, rodziców i innych zainteresowanych podmiotów.

Preambuła

Nauczyciel - mając świadomość, że wychowanie zadecyduje o pozytywnym lub negatywnym sposobie wykorzystania wiedzy - stara się oddziaływać na ucznia zgodnie z duchem i literą kodeksu ucznia.

Instrumentalne traktowanie wychowania, czyli skupianie się w głównej mierze na utrzymywaniu za wszelką cenę ładu na lekcji, w celu zapewnienia maksymalnej efektywności w procesie kształcenia, ma niewiele wspólnego z wychowywaniem, o którym mówił Jan Paweł II w Łowiczu 14.06. 1999 r.: *„Zwracam się również do was, drodzy nauczyciele i wychowawcy. Podjęliście się wielkiego zadania przekazywania wiedzy i wychowania powierzonych wam dzieci i młodzieży. Stoicie przed trudnym i poważnym wezwaniem. Młodzi was potrzebują. Oni poszukują wzorców, które byłyby dla nich punktem odniesienia. Oczekują odpowiedzi na wiele zasadniczych pytań, jakie nurtują ich umysły i serca, a nade wszystko domagają się od was przykładu życia. Trzeba, abyście byli dla nich przyjaciółmi, wiernymi towarzyszami i sprzymierzeńcami w młodzieńczej walce. Pomagajcie im budować fundamenty pod ich przyszłe życie”*.

Zadania wychowawcze szkoły nie mogą ograniczać się jedynie do stosowania sankcji za wykroczenia zgodnie z obowiązującym kodeksem ucznia. Każdy nauczyciel jest zobowiązany do łączenia w

sposób harmonijny przekazywania wiedzy w procesie poznawczo-kształcącym z wszechstronnym kształtowaniem osobowości uczniów. Wynika z tego, że oddziaływanie wychowawcze wymaga od nauczyciela podobnego zaangażowania, jak w skutecznym przekazywaniu wiedzy przedmiotowej.

Niniejszy wstępny projekt kodeksu etycznego nauczyciela stanowi rejestr postulatów etycznych dotyczących sfery moralnej nauczyciela, jego kultury, osobistej odpowiedzialności, wrażliwości, samokrytycyzmu, uczciwości, hierarchii wartości, sposobu postrzegania świata, wiedzy i kompetencji. Dokument ten wspólnie z kodeksem ucznia ma na celu doprecyzowanie i w następstwie udoskonalenie współpracy między nauczycielami, uczniami i rodzicami w procesie dydaktyczno-wychowawczym, a dla innych zainteresowanych podmiotów ma uczynić ów proces bardziej czytelnym.

POSTAWA, POWINNOŚCI I PRAWA NAUCZYCIELA

1. Nauczyciel wspomaga rodziców w procesie wychowania oraz troszczy się o wszechstronny rozwój ucznia w sferze intelektualnej, fizycznej i społecznej. Uaktywnia jego wewnętrzny potencjał twórczy, rozwija zdolności, inspirowanie oraz pomaga w poszukiwaniu tego, co dobre dla jego rozwoju i doskonalenia osobowego. Rozwija u uczniów pasję poznawczą, samodzielność w wyciąganiu wniosków, refleksyjność i poczucie samokrytycyzmu.
2. Nauczyciel pamięta, że efekty jego oddziaływań wychowawczych w głównej mierze zależą od tego, czy sam postępuje zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami etycznymi, które wpaja uczniom i czy kieruje się takimi samymi zasadami etycznymi zarówno w życiu prywatnym, jak i zawodowym. Powinna go cechować wysoka kultura osobista i wyjątkowa dbałość o kulturę języka ojczystego.
3. Nauczyciel ma obowiązek sumiennie wywiązywać się ze swoich zadań w procesie nauczania, wychowania i opieki.
4. Nauczyciel, wykazując życzliwość, wyrozumiałość i cierpliwość, buduje swe relacje z uczniem na zaufaniu w stosunku do niego, a gdy zachodzi potrzeba stara się wczuwać w jego położenie w celu podjęcia możliwie najtrafniejszej decyzji wychowawczej. Jest stanowczy i konsekwentny.

5. Nauczyciel wychowuje ucznia do odpowiedzialności za własne czyny i przygotowuje do ponoszenia konsekwencji dokonanych wyborów.
6. Nauczyciela obowiązuje: sprawiedliwość, bezinteresowność, obiektywizm, szacunek i takt wobec każdego ucznia.
7. W sytuacjach spornych nauczyciel ma prawo przedstawić motywacje swojego postępowania.
8. Nauczyciel ma prawo do szacunku ze strony uczniów, rodziców i swoich przełożonych oraz do godnego wynagrodzenia i godnych warunków pracy.
9. Nauczyciel jest moralnie zobowiązany do podnoszenia swoich kwalifikacji (doksztalcania i doskonalenia)
10. Ma prawo do nowoczesnego warsztatu pracy , umożliwiającego stosowanie nowatorskich form i metod pracy, w tym technologii informacyjnej.
11. Ma prawo ubiegać się o dofinansowanie do form doskonalenia i doksztalcania z funduszu przeznaczonego na ten cel.
12. Ma prawo do zdobywania kolejnych stopni awansu zawodowego w celu podnoszenia efektywności oddziaływań edukacyjnych.
13. Ma prawo do wdrażania innowacji pedagogicznych.
14. Ma prawo do odwołania od krzywdzącej jego zdaniem oceny pracy oraz do obrony swoich praw.
15. Nauczyciel nie może wykorzystywać do partykularnych interesów swojej pozycji zawodowej.
16. Nauczyciel wychowuje w duchu patriotycznym i w zgodzie z wartościami konstytuującymi cywilizację europejską. Z powagą i szacunkiem odnosi się do przekonań religijnych uczniów, podkreślając wkład chrześcijaństwa w rozwój cywilizacyjny ludzkości.
17. W pracy wychowawczej nie opowiada się za jakąkolwiek opcją polityczną mając jednocześnie prawo do przedstawiania własnych poglądów.
18. Nauczyciela obowiązuje przestrzeganie tajemnicy zawodowej obejmującej informacje o osobistych sprawach jego odbiorców. Ujawnienie wiadomości objętych tajemnicą zawodową jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy:
 - a) zachowanie tajemnicy może prowadzić w przyszłości do poważnego zagrożenia czyjegoś bezpieczeństwa lub innych dóbr osobistych,
 - b) zachowanie tajemnicy może prowadzić w przyszłości do naruszenia prawa,

- c) ujawnienie poufnych informacji innemu nauczycielowi lub zespołowi nauczycielskiemu jest niezbędne dla zapewnienia odpowiedniej skuteczności oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych,
 - d) ujawnienie poufnych informacji innemu specjalście spoza zawodu nauczycielskiego umożliwi świadczenie uczniowi niezbędnej mu profesjonalnej pomocy.
19. Nauczyciel zobowiązany jest do zachowywania szczególnej ostrożności w przekazywaniu informacji o uczniu i jego środowisku rodzinnym oraz zachowania przekazanych mu w zaufaniu tajemnic - z wyjątkiem sytuacji, w których wymaga tego dobro ucznia lub szkoły.
20. Nauczyciel przedstawia zagrożenia płynące z nałogów jako źródła patologii społecznych; przeciwdziała im, propagując postawy prozdrowotne.
21. Zwraca uwagę na wygląd estetyczny uczniów i ład w ich otoczeniu, dając przykład własną postawą.
22. Nauczycielom nie wolno włączać uczniów do żadnych form protestów, których celem miałyby być obrona ich partykularnych interesów.
23. Nauczyciel uczy zasad zespołowego współdziałania.
24. Nauczyciel sam daje uczniom przykład właściwego współżycia w zespole zgodnie z obowiązującymi zasadami, a w szczególności:
- a) nie podważa autorytetu innych nauczycieli i pozostałych pracowników szkoły; kieruje się solidarnością zawodową;
 - b) troszczy się o dobre imię szkoły, prestiż zawodu, aktywnie włącza się w życie szkoły oraz stara się poszerzać jej oddziaływanie na rzecz środowiska;
 - c) dzieli się zdobytym doświadczeniem i wiedzą z innymi nauczycielami;
 - d) służy fachową poradą rodzicom w sprawach dydaktyczno - wychowawczych
25. Nauczyciel dba o utrzymanie możliwie najwyższego poziomu swej pracy, bez względu na jakiekolwiek indywidualne cechy uczniów i ich rodziców czy też na jego osobisty do nich stosunek. Nauczyciel jest szczególnie odpowiedzialny za to, aby cechy różnicujące odbiorców jego działań, takie jak rasa, narodowość,

światopogląd i system wartości, pozycja społeczna, sytuacja materialna, poglądy polityczne, a także stosunek do szkoły i edukacji oraz charakter problemów wychowawczych – w żaden sposób nie pociągały za sobą dyskryminacji tych osób w środowisku szkoły i w dostępie do dóbr edukacyjnych.

26. Nauczyciel nie może wykorzystywać swojej pozycji dla osiągnięcia kosztem ucznia i jego rodziców lub prawnych opiekunów korzyści osobistych. W trosce o godność zawodu nauczyciel jest szczególnie odpowiedzialny za to, aby rozpoznawać i eliminować wszelkie sytuacje, które mogą być przez ucznia lub inne osoby interpretowane jako korupcyjne.
27. Nauczyciel, który naruszył zasady etyki zawodowej powinien podjąć niezwłocznie działania mające na celu usunięcie skutków swojego postępowania i naprawienie powstałych szkód.

Opr.: dr Ferdynand Froissart
Przewodniczący OEN

Gdańsk 6 stycznia 2011r.

UWAGA!
OSTATECZNA WERSJA
PROJEKTU „KODEKSU UCZNIA”
ZNAJDUJE SIĘ POD ADRESEM/LINKIEM

<http://www.publikacje.edu.pl/pdf/6830.pdf>